

ประโยชน์

ความดีใจ   ความรวม   ความซึ้ง

ประโยค

ประโยค คือ หน่วยทางภาษา ที่เกิดจากการนำคำหลายๆ คำ หรือกลุ่มคำมาเรียงต่อกัน อย่างเป็นระบบ คำแต่ละคำมีความสัมพันธ์กัน และมีใจความสมบูรณ์ แสดงให้รู้ว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน

๑. ส่วนประกอบของประโยค

ประโยคที่สมบูรณ์ จะประกอบด้วย ส่วนสำคัญที่ขาดไม่ได้ ๒ ส่วน

๑. **ภาคประธาน** คือ คำหรือกลุ่มคำที่ทำหน้าที่เป็นผู้แสดงกิริยาหรือเป็นผู้กระทำ
เพิ่มเติม

๒. **ภาคแสดง** คือ คำหรือกลุ่มคำที่แสดงการกระทำของภาคประธาน ประกอบด้วย
บทกิริยา บทขยายกิริยา บทกรรม และบทขยายกรรม

เพิ่มเติม

บทกวี

อภรณ์กริยา เช่น ฝนตก, ดอกไม้หอม

สกรรณ์กริยา เช่น รัฐบาลออกกฎหมาย, ฉันทินข้าว

วิกตรรกริยา เช่น นายสีเป็นพ่อค้า, เธอเหมือนพ่อ

(มักใช้กริยาคำว่า เป็น เหมือน คล้าย คือ ดุจ ประหนึ่ง แปลว่า เป็นต้น)

ตัวอย่าง

ประโยค	ภาคประธาน		ภาคแสดง			
	ประธาน	ขยายประธาน	กริยา	ขยายกริยา	กรรม	ขยายกรรม
๑. นกบิน	นก	-	บิน	-	-	-
๒. ฝนตกหนัก	ฝน	-	ตก	หนัก	-	-
๓. นักเรียนหลายคน เรียนภาษาไทยเก่งมาก	นักเรียน	หลายคน	เรียน	เก่งมาก	ภาษาไทย	-

ส่วนขยายของประโยคอาจเป็นคำ กลุ่มคำ หรือประโยคที่มาขยายส่วนต่างๆ เพื่อให้
ประโยคมีใจความชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น

พนักงานรักษาความสะอาดเก็บกระเป๋าสตางค์ได้

(“รักษาความสะอาด” เป็นกลุ่มคำที่มาขยายประธาน “พนักงาน”)

พวกเรายินดีต้อนรับนักเรียนแลกเปลี่ยน

(“แลกเปลี่ยน” เป็นคำที่มาขยาย “นักเรียน” ซึ่งทำหน้าที่เป็นกรรม)

นารีร้องไห้จนน้ำตาเป็นสายเลือด

(“จนน้ำตาเป็นสายเลือด” เป็นประโยคที่มาขยาย “ร้องไห้”

ซึ่งทำหน้าที่เป็นคำกริยา)

สรุป

ประโยคคือข้อความที่มีใจความสมบูรณ์มีครบทั้ง
ภาคประธาน และภาคแสดง ประโยคที่สมบูรณ์จะต้องมี
ส่วนประกอบอย่างน้อย ๒ ส่วน คือ

๑. ประธาน   ๒. กริยา

แต่บางประโยคจะต้องมีส่วนประกอบ ๓ ส่วนจึงจะสมบูรณ์ คือ

๑. ประธาน   ๒. กริยา   ๓. กรรม

สรุป

ทั้งนี้ทั้ง ๓ ส่วนสามารถมีส่วนขยายซึ่งเป็นได้ทั้งคำ วลี และประโยคเพื่อเพิ่มความหมายให้ชัดเจนขึ้นได้ ดังนั้นโครงสร้างโดยรวมของประโยค คือ

$$\begin{aligned}\text{ประโยค} &= \text{ภาคประธาน} + \text{ภาคแสดง} \\ &= \text{ประธาน} + \text{กริยา} + (\text{กรรม}) \\ &= \text{ประธาน} + (\text{ขยายประธาน}) + \text{กริยา} + (\text{ขยายกริยา}) + (\text{กรรม}) + \\ &\quad (\text{ขยายกรรม})\end{aligned}$$

หากต้องการเชื่อมประโยคหลายประโยคเข้าด้วยกันให้เติมคำสันธานในตำแหน่งที่ถูกต้อง เช่น

ประโยค + คำสันธาน + ประโยค หรือ สันธาน + ประโยค + ประโยค
ประโยคความซ้อนที่ใช้คำสันธาน ที่ ซึ่ง อัน ผู้

๒. ชนิดของประโยค

ชนิดของประโยคจำแนกได้หลายวิธี

๒.๑ จำแนกตามเจตนา มี ๓ ชนิด

๑) แจ้งให้ทราบ

๒) ถามให้ตอบ

๓) บอกให้ทำ

๒.๒ จำแนกตามรูปประโยค มี ๕ ชนิด คือ

๑) ประโยคประธาน คือประโยคที่มีผู้กระทำเป็นประธานขึ้นต้น
ประโยค เช่น

- น้องร้องไห้
- แม่กินปลา
- พี่เตะบอล
- เด็กดีเป็นที่รักของทุกคน

๒) ประโยคกรรม คือ ประโยคที่นำผู้ถูกกระทำ หรือ กรรม ขึ้นต้น
ประโยค เช่น

- หมูย่าง
- น้องถูกแม่ดุ
- ประตูเปิด
- บ้านหลังนี้ใครซื้อ

๓) **ประโยคกริยา** คือ ประโยคที่นำคำกริยามาขึ้นต้นประโยคแล้วตามด้วยประธาน กริยาที่นำมาขึ้นต้นประโยคได้ ได้แก่ เกิด มี ปรากฏ เช่น

- เกิดแผ่นดินไหวในประเทศญี่ปุ่น
- มีของอร่อยมากมายให้ลิ้มลอง
- ปรากฏเหตุการณ์สุริยุปราคา

๔) **ประโยคการิต** คือ ประโยคที่ประธานรองถูกประธานหลักของประโยค “สั่ง” จะมีกริยา “ให้” เป็นกริยาสำคัญ เช่น

- ครูสั่งให้หัวหน้าห้องรวบรวมรายงานมาส่งพรุ่งนี้

(“ครู”เป็นประธานหลักสั่งให้ “หัวหน้าห้อง” ซึ่งเป็นประธานรองทำกริยา “รวบรวมมาส่ง” โดยมี “รายงาน” เป็นกรรม)

- แม่บอกให้ซื้อไอศกรีม

(“แม่” เป็นประธานหลักสั่งให้ “ฉัน” ซึ่งเป็นประธานรองทำกริยา “ซื้อ” มี “ไอศกรีม” เป็นกรรม)

๕) ประโยคกริยาสภาวะมาลา คือ ประโยคที่นำคำนามมาเป็นประธาน กรรม หรือส่วนขยายโดยไม่ใส่ การ ความ เช่น

- กินอาหารมีประโยชน์ทำให้สุขภาพแข็งแรง

(“กิน” เป็นกริยาแต่ทำหน้าที่เป็นประธานของประโยคได้เหมือนคำนาม “การกิน”)

- หัวเราะบ่อยๆ มีผลต่อสุขภาพจิตที่ดี

(“หัวเราะ” เป็นกริยาแต่ทำหน้าที่เป็นประธานของประโยคได้เหมือนคำนาม “การหัวเราะ”)

๒.๓ จำแนกตามโครงสร้างของประโยค มี ๓ ชนิด

๑) ประโยคความเดียว (เอกรรณประโยค) คือ ประโยคที่มีประธานและกริยาสำคัญเพียงบทเดียว ไม่มีคำเชื่อมปรากฏ เช่น

- คนไทยมีอัยาศัยดี

- แม่ไปซื้อผ้าที่พาหุรัด

- แม่รักลูกทุกคน

- พ่อเดิน

๒) **ประโยคความรวม (อเนกกรรมประโยค)** คือ ประโยคที่รวมประโยคความเดียวตั้งแต่ ๒ ประโยคขึ้นไปเป็นประโยคเดียวกัน โดยมีคำเชื่อมเชื่อมประโยคเหล่านั้นเข้าด้วยกัน แบ่งออกเป็น ๔ ประเภท ตามชนิดของคำเชื่อมและความสัมพันธ์ของเนื้อความในประโยค ดังนี้

ประโยคความรวมที่มีความคล้อยตามกัน (และ, แล้ว, ครั้น...จึง, แล้ว...ก็, พอ...ก็ ฯลฯ)

ประโยคความรวมที่มีความขัดแย้งกัน (แต่, แต่ว่า, แต่ทว่า, ถึง...ก็, กว่า...ก็ ฯลฯ)

ประโยคความรวมที่มีความให้เลือก (หรือ, มิฉะนั้น, ไม่เช่นนั้น, หรือไม่ก็, หรือ...ไม่, ไม่...ก็)

ประโยคความรวมที่มีความเป็นเหตุเป็นผลกัน คือ ประโยคหนึ่งเป็นประโยคเหตุ และประโยคหนึ่งเป็นประโยคผล (จึง, เพราะ, เพราะเหตุว่า, ดังนั้น...จึง, เพราะ...จึง ฯลฯ)

เพิ่มเติม

การสังเกตประโยคความรวม มี ๒ ลักษณะ

๑. สังเกตสันธาน หรือคำเชื่อม
๒. มีกริยามากกว่า ๑ ตัว

๓) **ประโยคความซ้อน (สังกรประโยค)** คือ ประโยคที่ประกอบด้วย ประโยคความเดียวตั้งแต่ ๒ ประโยคขึ้นไป ประโยคความเดียวที่มีใจความสำคัญจะเป็นประโยคหลัก (मुख्यประโยค) และมีประโยคย่อย (อนุประโยค) ทำหน้าที่ขยายความส่วนใดส่วนหนึ่งของประโยคหลักให้ชัดเจน โดยมีคำเชื่อมทั้ง ๒ ประโยคเข้าด้วยกัน อาจกล่าวได้ว่าประโยคความซ้อน คือ “ประโยคขยายประโยค” แบ่งออกเป็น ๓ ชนิด

ประโยคย่อยที่ทำหน้าที่ขยายประโยค
หลักจะต้องมีกริยาด้วย จึงจะเป็น
ประโยคความซ้อน

ข้อสังเกต

ประโยคย่อยที่ทำหน้าที่แทนนาม (นามานุประโยค)

ทำหน้าที่เป็นบทประธาน บทกรรม หรือส่วนเติมเต็ม ของประโยคก็ได้
มีคำเชื่อมคือ ให้, ว่า เชื่อมประโยค หรืออาจไม่มีคำเชื่อมเลยก็ได้

- คุณครูบอกว่า โรงเรียนใกล้จะปิดแล้ว
- ฉันชอบขนมทำจากผลไม้ (ขนมจากผลไม้)

ประโยคย่อยทำหน้าที่ขยายประธาน กรรม และ ส่วนเติมเต็มของประโยคหลัก (คุณานุประโยค) มีคำเชื่อม ผู้, ที่, ซึ่ง, อัน

- เด็กที่อยู่ในห้องข้าง ๆ กำลังร้องเพลง
- นิชาเป็นนักเรียนที่ได้รับรางวัลเรียนดี

ประโยคย่อยทำหน้าที่ขยายคำกริยา หรือคำวิเศษณ์ใน
ประโยคหลัก (วิเศษณานุประโยค) มีคำเชื่อม เมื่อ, จน

- ฉันกลับบ้าน**เมื่อ**แม่นอนแล้ว
- เธอพูดซ้ำ**จน**ฉันง่วง

เปรียบเทียบประโยคทั้ง ๓ แบบ

ประโยคความเดียว

- น้องกินขนมอย่างมีความสุข พี่ซื้อขนมมาจากต่างประเทศ

ประโยคความรวม

- น้องกินขนมอย่างมีความสุข เพราะพี่ซื้อขนมมาจากต่างประเทศ

ประโยคความซ้อน

- น้องกินขนมที่พี่ซื้อมาจากต่างประเทศอย่างมีความสุข

วิธีสังเกตโครงสร้างประโยคแบบง่าย ๆ

ประโยคความเดียว

- มี ๑ ประธาน ๑ กริยา ไม่มีคำเชื่อม

ประโยคความรวม

- มีกริยามากกว่า ๑ ตัว
- มีประโยคมากกว่า ๑ ประโยค มีความสำคัญเท่ากัน
- ตำแหน่งประโยคมักอยู่แยกจากกัน
- มีคำเชื่อมเชื่อมประโยคเข้าด้วยกัน คำเชื่อมจะบอกความสัมพันธ์ระหว่างประโยค

ประโยคความซ้อน

- มีกริยามากกว่า ๑ ตัว
- มีประโยคมากกว่า ๑ ประโยค มีประโยคหลัก และประโยคย่อยทำหน้าที่ขยายส่วนประกอบในประโยคหลัก
- ประโยคย่อยต้องมีคำกริยาด้วย
- มีคำเชื่อมเชื่อมระหว่างประโยคดังที่กล่าวไว้แล้ว

